

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 140/2020-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. apríla 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) a zo sudcov Jany Laššákovej a Petra Molnára predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Jurajom Kusom, advokátska kancelária, Námestie osloboditeľov 10, Michalovce, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Rožňava v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 238/2013 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav veci a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. februára 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie

svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Rožňava (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 238/2013 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka podala 30. januára 2013 na Okresnom súde Michalovce žalobu o náhradu škody na zdraví. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 11 NcC 16/2013-173 z 15. apríla 2013 rozhodol, že sudcovia Okresného súdu Michalovce sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania predmetnej veci a vec prikázal na konanie okresnému súdu. Okresný súd rozsudkom č. k. 9 C 238/2013-405 z 23. marca 2018 (ďalej len „rozsudok súdu prvej inštancie“) rozhodol, že žalovaný je povinný zaplatiť sťažovateľke sumu 44 670 € v lehote 30 dní od právoplatnosti rozsudku, zastavil konanie o zaplatenie úrokov z omeškania a nepriznal stranám sporu náhradu trov konania. Dopĺňacím rozsudkom č. k. 9 C 238/2013-451 z 22. júna 2018 okresný súd rozhodol o doplnení výroku rozsudku súdu prvej inštancie o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti. Na základe odvolania sťažovateľky krajský súd rozsudkom sp. zn. 5 Co 397/2018 zo 7. mája 2019 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) rozhodol tak, že mení rozsudok súdu prvej inštancie tak, že žalovaný je povinný zaplatiť sťažovateľke sumu 58 071 € do 30 dní od právoplatnosti rozsudku a v prevyšujúcej časti potvrdil dopĺňací rozsudok súdu prvej inštancie. Zároveň krajský súd rozhodol, že sťažovateľka má nárok na náhradu trov celého konania v rozsahu 100 %. Krajský súd rozhodol opravným uznesením sp. zn. 5 Co 397/2018, že opravuje výrok rozsudku krajského súdu zo 7. mája 2019 tak, že ten správne znie: *„Mení rozsudok tak, že žalovaný je povinný zaplatiť žalobkyni 71.472,- € do 30 dní od právoplatnosti rozsudku.“*

3. Sťažovateľka uvádza, že žaloba bola súdu doručená ešte 30. januára 2013 a okresný súd vydal meritórny rozsudok až 23. marca 2018, teda po viac ako piatich rokoch, preto je zřejmé, že zo strany okresného súdu došlo k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov.

4. Po nadobudnutí právoplatnosti rozsudku krajského soudu v spojení s jeho opravným uznesením 4. júla 2019 si sťažovateľka listom zo 16. júla 2019 vyúčtovala trovy konania. Keďže okresný súd bol nečinný, sťažovateľka, zastúpená svojím právnym zástupcom, listami zo 6. septembra 2019 a 9. decembra 2019 požiadala o vydanie rozhodnutia o výške trov konania. Sťažovateľka uvádza, že zo znenia § 262 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) vyplýva, že vyšší súdny úradník má obligatórnu povinnosť rozhodnúť o výške trov konania, a to aj bez toho, aby úspešná strana sporu o to viacerými žiadosťami žiadala. Sťažovateľka zastáva názor, že vyšší súdny úradník bol povinný bez meškania rozhodnúť o výške trov konania hneď po tom, ako bolo vo veci právoplatne rozhodnuté, no vyšší súdny úradník je v napadnutom konaní nečinný už ôsmy mesiac, a to aj napriek opakovaným telefonickým urgenciám. Podľa názoru sťažovateľky mal vyšší súdny úradník uprednostniť rozhodnutie o výške trov konania v tejto veci, pretože okresný súd o podanej žalobe meritórne rozhodol až po piatich rokoch a jeho pochybenie, keď najprv stranám sporu náhradu trov konania nepriznal, musel napraviť až krajsky súd. Z charakteru napadnutého konania vyplýva, že ide o jednoduchú civilnú vec, a preto postup okresného súdu v trvaní viac ako sedem rokov možno hodnotiť ako neefektívny a nesústreďený. Sťažovateľka uvádza, že *„je neprijateľné, aby právna istota sťažovateľa v napadnutom konaní nebola odstránená za viac ako 7 rokov od jeho začatia“*. Samotná sťažovateľka nespôsobila svojím správaním žiadne prieťahy v napadnutom konaní, so svojím právnym zástupcom sa riadne zúčastňovala všetkých pojednávaní.

5. Návrh na priznanie primeraného finančného zadostučinenia odôvodňuje tým, že *„žije v právnom stave neistoty už ôsmy rok. Každé konanie pred súdom zasahuje do súkromného a rodinného života. Čiže porušujú sa základné ľudské práva a slobody, resp. osobnostné práva, medzi ktoré patrí právo na súkromie a právo na rodinný život.“*

6. Na základe uvedených dôvodov sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, prikázal

okresnému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietahov, priznal sťažovateľke finančné zadostučinenie v sume 14 000 € a náhradu trov právneho zastúpenia na účet jej právneho zástupcu.

II.

Relevantná právna úprava

7. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

8. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

10. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

11. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,

b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,

c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,

- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

12. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom.

III.

Ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a samotné posúdenie vecí ústavným súdom

13. Predmetom ústavnej s'ťažnosti je namietané porušenie základného práva s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, ktoré s'ťažovateľka vidí v neprimeranej dĺžke napadnutého konania ako celku a v nečinnosti okresného súdu, ktorý po právoplatnosti rozsudku vo veci samej do podania ústavnej s'ťažnosti nerozhodol o výške náhrady trov konania.

14. Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“, ktoré je zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy, osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01).

15. Zjavne neopodstatneným návrhom je návrh, ktorým sa namieta taký postup orgánu verejnej moci, ktorým nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil s'ťažovateľ, vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná

situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval označené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (napr. II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 288/05, II. ÚS 298/06).

16. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu podstatou, účelom a cieľom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, pričom k vytvoreniu stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (I. ÚS 10/98, I. ÚS 44/99, IV. ÚS 68/02), alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 86/08). Ústavný súd preto poskytuje ochranu tomuto základnému právu len vtedy, ak bola na ústavnom súde uplatnená v čase, keď namietané porušenie tohto práva ešte mohlo trvať (napr. I. ÚS 116/02, IV. ÚS 637/2013). Ak v čase doručenia ústavnej sťažnosti ústavnému súdu už nemôže dochádzať k namietanému porušovaniu označeného práva, ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietne ako zjavne neopodstatnenú [§ 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde], pretože konanie o takej ústavnej sťažnosti pred ústavným súdom už nie je spôsobilé naplniť účel ochrany, ktorý ústavný súd poskytuje vo vzťahu k základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (m. m. I. ÚS 6/03). Uvedený právny názor ústavného súdu je akceptovaný aj judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (pozri Miroslav Mazurek proti Slovenskej republike, rozhodnutie o sťažnosti č. 16970/05 z 3. 3. 2009).

17. Jednou zo základných pojmových náležitostí sťažnosti podľa čl. 127 ústavy je to, že musí smerovať proti aktuálnemu a trvajúcemu zásahu orgánov verejnej moci do základných práv sťažovateľa. Uvedený názor vychádza zo skutočnosti, že táto sťažnosť zohráva aj významnú preventívnu funkciu, a to ako účinný prostriedok na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, a v prípade, že už k zásahu došlo, aby sa v porušovaní týchto práv ďalej nepokračovalo (napr. IV. ÚS 104/03, IV. ÚS 73/05).

18. Z obsahu ústavnej sťažnosti, ako aj jej príloh ústavný súd zistil, že rozsudok súdu prvej inštancie v spojení s rozsudkom krajského súdu nadobudol právoplatnosť 4. júla 2019. Ústavná sťažnosť sťažovateľky namietajúca postup okresného súdu v napadnutom konaní bola ústavnému súdu doručená 7. februára 2020, teda zjavne po tom, keď súdy konajúce vo veci sťažovateľky v merite veci vrátane priznania náhrady trov konania právoplatne rozhodli.

19. Vzhľadom na uvedené skutočnosti, a pretože sťažovateľka sa v predmetnej veci domáhala ochrany svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v čase, keď v napadnutom konaní v časti rozhodovania vo veci samej pred okresným súdom namietané porušenie označených práv už netrvalo, a teda bola odstránená jej právna neistota, prichádza do úvahy odmietnutie ústavnej sťažnosti pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

20. Sťažovateľka však podanou ústavnou sťažnosťou namieta aj prietahy v napadnutom konaní v čase po nadobudnutí právoplatnosti meritórneho rozhodnutia, spočívajúce v nečinnosti okresného súdu pri rozhodovaní o výške náhrady trov konania.

21. Ústavný súd v tomto bode poukazuje na svoju judikatúru (napr. I. ÚS 46/01, II. ÚS 57/01, I. ÚS 66/02), podľa ktorej nie každý zistený prietah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy. Pojem zbytočné prietahy obsiahnutý v čl. 48 ods. 2 ústavy je pojem autonómny, ktorý možno vykladať a aplikovať predovšetkým materiálne. S ohľadom na konkrétne okolnosti veci sa totiž postup dotknutého súdu nemusí vyznačovať takými významnými prietahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako „zbytočné prietahy“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 63/00). Ústavný súd už vo svojich predchádzajúcich rozhodnutiach judikoval, že ojedinelá nečinnosť súdu, hoci aj v trvaní niekoľkých mesiacov, sama osebe ešte nemusí zakladať porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 42/01, II. ÚS 600/2017, III. ÚS 638/2017). Ústavný súd už tiež vyslovil, že zjavná neopodstatnenosť sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci

bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy môže vyplývať aj z toho, že porušenie tohto základného práva sa namieta v takom konaní pred všeobecným súdom, ktoré z hľadiska jeho druhu a povahy netrvá tak dlho, aby sa dalo uvažovať o zbytočných priet'ahoch (napr. IV. ÚS 343/04, III. ÚS 59/05).

22. Podľa § 262 ods. 2 CSP o výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

23. Ústavný súd po preskúmaní ústavnej sťažnosti sťažovateľky konštatuje, že od právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej (4. júl 2019, pozn.) do podania ústavnej sťažnosti ústavnému súdu (7. február 2020, pozn.) ubehlo 7 mesiacov, počas ktorých okresný súd nerozhodol o výške náhrady trov konania. Uvedené je síce možné považovať za určitý priet'ah v konaní, avšak tento priet'ah, zohľadňujúc tiež povahu veci, o ktorej okresný súd rozhoduje (výška náhrady trov konania, pozn.), už na prvý pohľad nedosahuje takú ústavnoprávne relevantnú intenzitu, ktorá by ústavnému súdu umožňovala po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie dospieť k záveru o porušení označených práv sťažovateľky. Ako už totiž bolo uvedené, nie každý zistený priet'ah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru, a ojedinelá nečinnosť súdu, hoci aj v trvaní niekoľkých mesiacov, sama osebe ešte nemusí zakladať porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov.

24. S ohľadom na uvedené skutočnosti a v súlade so svojou doterajšou rozhodovacou činnosťou v okolnostiach danej veci preto neprichádza do úvahy, aby ústavný súd mohol postup okresného súdu v napadnutom konaní po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie kvalifikovať ako porušenie základného práva sťažovateľky zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

25. Obiter dictum ústavný súd poznamenáva, že sťažovateľka v ústavnej sťažnosti neuviedla, že by pred podaním ústavnej sťažnosti využila možnosť postupu podľa § 62 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, teda možnosť podania sťažnosti na postup súdu z dôvodu porušovania práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, prostredníctvom ktorého mohla byť dosiahnutá náprava v jej veci.

26. Keďže ústavná sťažnosť bola ako celok odmietnutá a rozhodnutie o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia a náhrady trov konania je viazané na vyslovenie porušenia práva alebo slobody sťažovateľa (čl. 127 ods. 2 prvá veta ústavy), ústavný súd o týchto návrhoch sťažovateľky už nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. apríla 2020

Luboš Szigeti
predseda senátu